

גליון תתקיג • ערש"ק פרשת תצווה

• שנת העשרים •

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

איזה בגדים הלביש משה את הכהנים?

יהודים של "לב", "כתפיים" ו"דימונים"

דין כלאים בבגדי כהונה

גישה חיובית של "ועשה טוב"!

מכון אור החסידות	Or Hachasidus
סניף ארץ הקודש	Head Office
ת.ד. 2033	1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד 6084000	Brooklyn, NY 11213
03-738-3734	United States
Likras@likras.org	(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
הרב מאיר יעקב זילברשטרום, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם טייטלבוים,
הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שווייכה

פורים-קטן – גודל השמחה

”טוב לב משתה תמיד”
– בכל השנה

הענין ד”טוב לב משתה תמיד” (משלי טו, טו)
צריך להיות בכל ימי השנה, ”תמיד”, אלא שעיקר
ההדגשה בענין זה היא – בפורים-קטן.

...בהתחלת ”אורח חיים” כותב הרמ”א:
”שויתי ה’ לנגדי תמיד, הוא כלל גדול בתורה כו’,
כשישים אל לבו שהמלך הגדול הקב”ה אשר מלא
כל הארץ כבודו עומד עליו ורואה במעשיו כו’,
מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפחד ה’ יתברך
כו’, ובשכבו על משכבו ידע לפני מי הוא שוכב,
ומיד כשיעור משנתו יקום בזריזות לעבודת
בוראו יתברך ויתעלה”.

והנה, דעת לנבון נקל שהתבוננות זו מביאה
לידי רגש נוסף (מלבד הרגש היראה כו’) – רגש
של שמחה ואושר, כפי שמבין אפילו ילד קטן
שלא ניתן לתאר ענין של שמחה ואושר יותר
גדול מזה שמלך מלכי המלכים הקב”ה בא לחדרו
ועומד על יד מטתו (עוד קודם שנוטל ידיו!) אלא
מאי – רגש השמחה מכוסה ונסתר במעמד זה,
מכיון שהרגש הגלוי הוא – ענין היראה.

שמחת פורים-קטן – גרולה
משמחת הפורים...

...מתי מתגלה, איפוא, ענין השמחה באופן
גלוי ובהדגשה? – הנה:

ביום השבת, למרות שמקדשים על היין בערב
ובבוקר .. ויין ענינו שמחה, ובפרט על פי מה
שכתוב בספרי ”וביום שמחתכם אלו השבתות”,
מכל מקום, ענין השבת בהלכה (שו”ע) הוא –

תענוג, ולא שמחה;

בימים טובים, שבהם ישנו ציווי מן התורה
”ושמחת בחגך” (ראה טו, יד) – הרי השמחה היא
במדידה והגבלה, כפסק דין השולחן ערוך (א”ח
סתק”ט): ”חייבים בית דין להעמיד שוטרים
ברגלים כו’”, כדי לשמור ולהזהיר שהשמחה תהי’
במדידה והגבלה;

ואפילו בימי הפורים, שבהם ישנו חיוב על
פי שולחן ערוך ”לבסומי כו’ עד דלא ידע” (ש”ע
או”ח סת”צ”ה ס”ב) – הנה, מכיון שישנם כמה וכמה
מצוות מיוחדות מצריכים לקיימם בימי הפורים,
מקרא מגילה, משלוח מנות ומתנות לאביונים,
אמירת ”ועל הניסים” וכו’, הרי מובן, שאי אפשר
לקיים את הענין ד”משתה ושמחה” במשך כל
היום כולו.

אמנם, בפורים-קטן שבו אין החיוב דמקרא
מגילה, אמירת ועל הניסים וכו’ – הרי אין כל
סיבה שלא יוכל לקיים את הענין ד”משתה
ושמחה” (שזוהי העבודה המיוחדת לימי הפורים)
בכל רגע פנוי במשך כל היום כולו .. ונמצא,
שהענין ד”(טוב לב) משתה תמיד” כפשוטו
מתגלה בפורים-קטן!

ובזה גופא ישנו עילוי בשושן-פורים לגבי
פורים: מכיון שבשושן-פורים אין הדינים
המיוחדים דימי הפורים – יש זמן פנוי יותר לענין
השמחה מאשר בפורים עצמו. ומזה מובן שכן
הוא בנוגע לפורים-קטן, שבשושן-פורים קטן
ישנו עילוי בענין השמחה לגבי פורים-קטן. וכל
זה – מלבד הכלל ד”מעלין בקודש” בכל עניני
קדושה.

(תורת מנחם – ההוועדיות תשר”מ ח”ב ע’ 1084 ואילך)

פתיחה

בעזרי”ת.

הננו מתכבדים להגיש לפניכם את הקונטרס
”לקראת שבת” (גלילין תתק”ג) היו”ל לפרשת
תצווה, ובו אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך
רבבות חידושים וביאורים שבתורת כ”ק אדמו”ר
מליובאוויטש זצוקללה”ה נבנ”מ זי”ע.

◇ ◇ ◇

מדור ”מקרא אני דורש” שבפתח הקובץ
עוסק במה שמצינו בפרשתנו שרק שבעה מבגדי
הכהן גדול ושלשה מבגדי הכהן הדיוט נזכרו
בתחילה, ורק לאחר מכן נזכרו המכנסיים,
ובפולגות רש”י והרמב”ן אם משה ה’ צריך
להלביש את הכהנים גם את המכנסיים או רק
שאר הבגדים.

מדור ”יינה של תורה” עוסק במהות הבגדים,
חושן ואפוד ומעיל, שכל אחד מהם מרמז על
סוג אחר של יהודים באופן עבודתם את קונם,
ואת כולם ה’ הכהן גדול צריך להכניס אל
הקודש כשלוחם של כלל ישראל.

מדור ”חידושי סוגיות” עוסק בפולגות
הרמב”ם והראב”ד בהיתר כלאים בבגדי כהונה,
ויבאר כמה אופנים בגדר דחיית ל”ת מפני
עשה, אי הוי דחוי, הותרה או דין בל”ת שלא
חל במקום העשה, ועפ”י יבאר הענין כפי שהוא
בציצית, ובבגדי כהונה ובעוד מקומות.

בברכת שבתא טבא
מכון אור החסידות

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כאופן
שהופיעו במקורם, אלא עובדו מחדש ונערכו ע”י חברי
המערכת, ולפעמים הושמט ריבוי השק”ט והמקורות
שהופיעו במקורם, ויש להיפך, אשר במקור הדברים מופיעים
בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו ע”פ המבואר במקומות אחרים
בחזרת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים
יתכן שימצאו טעויות וכיו”ב, והם על אחריות המערכת
בלבד, ושיגאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת
הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנשמנו
בחוכן הענינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתת
הדברים.

תוכן ענינים

מקרא אני דורש.....
לבישת המכנסיים בשבעת ימי המילואים

איוה בגדים הליבש משה את הכהנים ? / איוה בגד לא ה’ חידוש
בעשייתו ? / פולגות רש”י והרמב”ן בקשר להלבשת המכנסיים /
הבגדים שהיו לשם ענין הכהונה

(ע”פ לקוטי שיחות חז”י עמ’ 288 ואילך)

פנינים.....
בין ”נגנו” ל”מחוסר” ע”פ לקוטי שיחות חז”י עמ’ 136 דע’ 16

אורים ותומים – שם או אבנים? ע”פ לקוטי שיחות חז”י עמ’ 133 ואילך

יינה של תורה.....
יהודים של ”חושן”, של ”אפוד” ושל ”מעיל”

מדוע הוזרה הכתוב פעמיים על חובת הכהן בלבישת בגדי
הכהונה ? / במה משתעשע הקב”ה ? / מי הם בני ישראל שנרמזו
בחושן ובאפוד, ומי נרמז במעיל ? / ומדוע הוזרה הכהן במיוחד
שלא יכנס למקדש ללא חושן ואפוד ומעיל ? משמעות חובת הכניסה
למקדש באפוד, חושן ומעיל

ע”פ לקוטי שיחות חז”י עמ’ 181 ואילך

פנינים.....
היכן נרמזה בפרשתנו לידתו של משה? ע”פ ספר השיחות חז”י עמ’ 394 ואילך

מדוע חגירת האבנט היא ”כרך על גבי כרך”? ע”פ לקוטי שיחות חז”י עמ’ 159

חידושי סוגיות.....
פולגות הרמב”ם והראב”ד גבי כלאים בבגדי כהונה

יחקור בעומק גדר היתר כלאים בבגדי כהונה – אם הוא דין בעשה
דעבודת מקדש או דין בהלאה דכלאים, ועפ”י יתלה מחלוקת
הרמב”ם והראב”ד זו בזו

(ע”פ לקוטי שיחות חז”י עמ’ 153 ואילך, חז”י עמ’ 287)

תורת חיים.....
גישה חיובית של ”ועשה טוב”!

דרכי החסידות.....
פעולת העדר העסק בתורה

שיחות קודש.....
פורים-קטן – גודל השמחה

צוות העריכה וההגהה:
הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב מאיר יעקב וילברשטרום,
הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטנוב, הרב מנחם טייטלבוים,
הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

מכון ”אור החסידות”, סניף ארץ הקודש ת.ד. 2033 כפר חב”ד,
Or Hachasidus - Head Office, 1469 President st. • 6084000
#BSMT, Brooklyn, NY 11213 - United States (718) 534 8673

להערות והארות:
טל מערכת: 03-3745979 orhachasidutil@gmail.com

לבישת המכנסיים בשבעת ימי המילואים

איזה בגדים הלביש משה את הכהנים? / איזה בגד לא הי' חידוש בעשייתו? / פלוגתת רש"י והרמב"ן בקשר להלבשת המכנסיים / הבגדים שהיו לשם ענין הכהונה

בפרשתנו בא הציווי אודות סדר ימי המילואים, שבהם משה צריך לחנך את אהרן ובניו לכהונה. והכתוב (כט, ד-ט) מצווה ש**משה ילביש** את אהרן ובניו בבגדי הכהונה: "ואת אהרן ואת בניו תקריב אל פתח אהל מועד, ורחצת אותם במים. ולקחת את הבגדים, והלבשת את אהרן את הכתונת ואת מעיל האפוד ואת האפוד ואת החושן. . ושמת המצנפת על ראשו, ונתת את נזר הקודש על המצנפת. . ואת בניו תקריב והלבשתם כותנות. וחגרת אותם אבנט, אהרן ובניו, וחבשת להם מגבעות וגו'".

והנה, נזכרו כאן כל בגדי הכהונה, הן הבגדים המיוחדים לאהרן כהן גדול והן הבגדים שלובשים בני אהרן הכהנים – מלבד המכנסיים.

וכתב הרמב"ן (כט, ט): "כי כל הבגדים היה **משה מלביש אותם**, כמו שצוה 'והלבשתם'; אבל המכנסיים, שהם לכסות בשר הערוה, הם היו **לובשים אותם בהצנע**, ולכן לא הזכיר עתה בכלל 'ולקחת את הבגדים והלבשתם'. והיינו, שאכן המכנסיים יוצאים מכלל הבגדים, ואותם צריכים אהרן ובניו ללבוש "בהצנע" ולא על ידי משה – ולכן לא נזכרו כאן.

וכן מובן גם מסיפור הכתוב אודות קיום ציווי בזה בפועל – בפרשת צו (ח, ו-יג): "ויקרב משה את אהרן ואת בניו, וירחץ אותם במים. ויתן עליו את הכתונת, ויחגור אותו באבנט, וילבש אותו את המעיל, ויתן עליו את האפוד. . וישם עליו את החושן. . וישם את המצנפת על ראשו, וישם. . את ציצ' הזהב נזר הקודש. . ויקרב משה את בני אהרן וילבישם כותנות, ויחגור אותם אבנט ויחבוש להם מגבעות" – שמפורטים כאן כל בגדי הכהונה שאותם הלביש משה לאהרן ובניו, מלבד המכנסיים.

לקראת שבת

וכמו שאנו רואין במוחש בטבע כמה בנ"א באופן הנהגותיהם בעתים וזמנים ידועים בשנה כמו בימים נוראים וימים טובים שהם באופן אחר מכמו שהוא מעמדם ומצבם ביראת שמים, ויש כאלו שהם רחוקים יותר מעניני תורה וקיום המצות מהנ"ל, והגם שביניהם יש אלו שאוהבים בני תורה ונותנים כבוד לת"ח ויראי אלקים תופסים מקום חשוב אצלם, ומ"מ אינם מתקרבים אליהם, רק לעתים רחוקות ובזמנים ידועים מתקרבים לת"ח, ואם לפעמים פועל בהם איזה התעוררות בהנהגה טובה, ולפעמים גם בקיום המצות, אבל במהרה נשכח מאתם וחולף ועובר והי' כלא הי', וטעם הדבר הוא לפי שנתעמם ונחלש אצלם ההרגש פנימי, הבא בסיבת המשכתם אחרי תענוגים בשרים שזה מעבה אותם כ"כ עד שנשכח מאתם כל ענין הרוחני, וכל ענינם הוא בתאות והנאות גופנים.

הסיבה – העדר ההתעסקות בתורה

והנה יש כאלו שהגם שהם נמשכים אחרי החיים השרים בתענוגים שונים וככ"ז הרי לעת מן העתים באים להתקרב לת"ח, והגם דגם בבואם ה"ה רחוקים מכל רגש רוחני, והם בתכלית הקרירות ביותר, מ"מ הנה בפנימיות לבבם יש להם רגש של יוקר של תורה ויר"ש ומכבדים בני תורה ובעלי מדות טובות, וישנם כאלו שהם קשורים בכל מיני רע והם שונאים לתורה ויראת שמים ומבזים את הת"ח ויראי אלקים, ויש כאלו אשר הם בעצם מהותם באשר הם היו יכולים להיות באופן אחר לגמרי והיו יכולים להתקרב לבני תורה ויראת שמים, כי בפנימיותם הם מחבבים בני תורה ומייקרים בשומרי מצוה ורק להיותם בסביבה לא טובה, וכמאמר הרבה חברים רעים עושים, ומזמן לזמן ה"ה מתרחקים מהתומ"צ ויורדים ר"ל מדחי אל דחי עד שנעשים מנגדים אל התומ"צ ושונאים ורודפים את הבני תורה ויראי אלקים, ועולבים את התורה בעזות וחוצפה...

והנה כל הירידות האלו בחלוקי דרגות בני אדם הנ"ל הסיבה לזה הוא העדר ההתעסקות בתורה, ואם הי' ענין ההתעסקות בתורה כדבעי למהווי לא הי' ירידות ושפלות כזו. דהנה לכאורה אינו מובן מהו התועלת של הבת קול המכריז ואומר אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, דהרי עיקר ענינו הוא לעורר על התשובה, וכאשר בני אדם אינם שומעים כרוזי הב"ק מהו תועלת של ההכרזה.

אך הענין הוא דהנה זה מה שבנ"א אינם שומעים ההכרזה של הב"ק הוא רק בחלק הנשמה שמלוכש בגוף, שחומריות הגוף וגסות הנה"ב מעלימים ומסתירים על אור הנשמה, ונוסף לזה ההמשכה לעניני עולם וטרדות שונות מגדילים ומחזקים את ההעלמות וההסתרים, ובפרט באלו שהדרכתם היתה בלא השגחה של יראת שמים ובהנהגה של קרירות, שעניני גשמיות העולם פועל עליהם ביותר שמתעבים ונעשים חומרים ביותר, ומפני זה אינם שומעים הכרוזים העליונים, אבל באמת הנה אין זה שאין שומעים הכרוזים שלמעלה אלא הוא לפי ששומעים ענינים אחרים ומקושרים בהם בהתקשרות עצומה לזאת הוא כאלו אינו נרגש, והיינו דהתקשרות החומרית מתגבר על ההרגש הרוחני,

והמשל כמו שאנו רואים במוחש בטבע בנ"א דכאשר הוא טרוד באיזה ענין ושקוע בו במאד הרי יכול לעמוד יום ויומים בלא אכז"ש ושינה, וכאלו שכח עליהם לגמרי דבזמן טרדתו אינו חפץ לאכול ולשתות, דבאמת הרי אין זה שלא חפץ לאכול ולשתות, אלא להיותו קשור מאד בטרדתו הגדולה הרי לא הרגיש כלל בכוסף והכרח האכילה ושת'י, וכן הוא ברוחניות דגודל עוצם ההתקשרות בהחומריות מתגבר על ההרגש הרוחני שישנו בכאו"א מישראל.

פעולת העדר העסק בתורה

חלוקי דרגות בבנ"א ביחס לתורה ולומדי

...ההתעסקות בתורה היא מעלה גדולה כפולה ומכופלת בזה שלומד תורה בקביעות זמן ומקום, וע"י הלימוד ברכים הנה דברי תורה נקנים בנפשו, והתורה היא קנין נפשי אצלו, ומקיים מצות צדקה וגמ"ח שגורם טובה גדולה גם לזולתו, ובהעדר ההתעסקות חסרים כל המעלות האלו ונבאמת הנה כ"כ גודל ענין ההתעסקות בתורה עד כי העדר ההתעסקות הוא עלבון לתורה וכהא דאמר ריב"ל (אבות פ"ו מ"ב) בכל יום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, ועלבון של תורה הוא העדר ההתעסקות בתורה כאמרו שכל מי שאינו עוסק בתורה נקרא ר"ל נזוף].

אבל מפני מה נקרא זה בשם עלבון דאומר אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, דעלבון הוא בזיון וחוצפה וכמאמר (גיטין דל"ז ע"ב) עלובה כלה ופרש"י חצופה, וזהו עלבונה של תורה החוצפה שמבזים ח"ו את התורה, דלכאורה אינו מובן כלל, דאמת הדבר דההתעסקות בתורה הוא עיקר גדול, ומעלה נפלאה, והעדר ההתעסקות הוא חסרון, והן אמת דמרומוות הפלאת ענין המעלה מובן גודל פחיתת ענין החסרון, אבל בכ"ז הרי ענין החסרון אינו ענין הבזיון, ומכש"כ ענין החוצפה לבזות ח"ו את התורה, וא"כ איך הוא דהעדר ההתעסקות בתורה הוא עלבון התורה שמביא לידי בזיון וחוצפה.

אך הענין הוא דהנה אנו רואין שיש הרבה חלוקי דרגות בסוגי בנ"א בטבעם ובהנהגתם, דיש כאלו שהם שהם בעצמם אינם בעלי תורה וחכמה, וגם במדותיהם והנהגותיהם אינם במעלה גבוה, ויש בזה ג"כ חלוקי מדריגות ישנם כאלו שהם בעצמם הם בעלי מדות ישרות ואם היו יודעי תורה היתה הנהגתם גם במדותיהם והנהגותיהם בטוב ביותר, אלא מפני העדר הידיעה התעבו והתגשמו ביותר ("זיי זאינען פאר גרעכט גיווארין"), וישנם כאלו שהם בטבעם בעלי מדות קשות, אבירי לב וקשי עורף, ובכ"ז הנה בכללות יש להם רגש טוב כללי, (הנק' בלשון בנ"א "א איידעלין געפיל" = רגש עדין]), והתורה יקרה אצלם, והמצות תופסים מקום חשוב אצלם, ומכבדים ת"ח ומייקרים בעלי מדות טובות כמו שהוא עפ"י תורה, וישנם זמנים ועתים קרובים שמתקרבים אליהם בקירוב גדול, וזה גופא שמתקרבים לת"ח יקר וחשוב להם במאד, ובענינים שונים מתלמדים מהת"ח ומבעלי מדות טובות, ובמשך הזמן הנה לפי ערכם ה"ה נמשכים בעניניהם, ובאופן האפשרי להם הנה גם במעשיהם ה"ה משתדלים להתנהג לפי אורחות הנהגותיהם של הת"ח ובעלי מדות טובות,

לקראת שבת

ב. והנה, בציווי זה אודות שבעת ימי המילואים, וכן בהסיפור אודות קיום ציווי זה בפועל – לא נזכרו המכנסיים כלל; אמנם גם בהציווי הראשון והכללי אודות עשיית בגדי כהונה (כח, ב), ששם כן נזכרו המכנסיים – הם נזכרו באופן מיוחד היוצא מן הכלל:

הקב"ה מצווה את משה: "ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת". ומונה את הבגדים: "ואלה הבגדים אשר יעשו, חשן ואפוד ומעיל וכתונת תשבץ מצנפת ואבנט" (כח, ד). וממשיך הכתוב לפרט את אופן עשיית בגדי אהרן, ומסיים בבגדי בניו (כח, מ): "ולבני אהרן תעשה כתונות, ועשית להם אבנטים, ומגבעות תעשה להם לכבוד ולתפארת". לאחר מכן מוסיף הכתוב שמשה הוא שילביש את אהרן ובניו בבגדים אלו (כח, מא): "והלביש אותם את אהרן אחיך ואת בניו אתו, ומשחת אותם ומלאת את ידם וקדשת אותם וכהנו לי" – ורק לאחר כל זה מצווה הכתוב אודות עשיית המכנסיים (כח, מב): "ועשה להם מכנסי בד, לכסות בשר ערוה, ממתנים ועד ירכים יהיו".

ומעתה, כיון שבהציווי "והלביש אותם" עדיין לא נזכרו "מכנסי בד" (ונזכרו לראשונה בהפסוק שלאח"ז) – מובן שציווי זה אינו כולל את המכנסיים, והוא מתייחס רק לשאר בגדי הכהונה שנמנו לפני זה, והיינו כדברי הרמב"ן הנ"ל שאת ה"מכנסי בד" לא הליביש משה לאהרן ובניו.

[וכן כתב באור החיים עה"פ: "לצד שאמר והלביש אותם את אהרן, לזה איחר המכנסיים ולומר שאינו חוזר עליו מצות והלביש וגו'". ובלבוש כתב: "שלא רצה השם יתברך לצוות למשה שילביש את אהרן ובניו את המכנסים, שאינו דרך כבוד לו ולהם שילבישם איש אחר מכנסים כו'" – אך צ"ע שכתב כן הלבוש בשיטת רש"י, והרי רש"י כותב להדיא להיפך כדלקמן].

ג. אולם כשמעיינים בפירוש רש"י על הפסוק "והלביש אותם" – נראה להדיא שלא ס"ל כדברי הרמב"ן, וז"ל רש"י:

"והלביש אותם את אהרן – אותם האמורין באהרן, חשן ואפוד ומעיל וכתונת תשבץ מצנפת ואבנט וציץ, ומכנסים הכתובים למטה בכולם. ואת בניו אתו – אותם הכתובים בהם".

הרי מפורש יוצא, שלדעת רש"י הציווי למשה "והלביש אותם" כולל את כל בגדי הכהונה, ולא רק הבגדים שנזכרו לפני"ז אלא גם "מכנסיים הכתובים למטה" – בפסוק שלאח"ז (וכן היא גם דעת רש"י בפירושו על הש"ס – יומא ו, א ד"ה לא צריכא. וראה גם רש"י שם ה, סע"ב ד"ה אביי).

והדבר פלא, שהרי דרכו של רש"י לפרש "פשוטו של מקרא" – ופשוט הכתוב מורה לכאור' (כנ"ל סעיפים א-ב) שאין המכנסיים בכלל הלבשת משה!

ד. והביאור בזה בפשטות:

כפי שמוכח בפרשתנו, כל העבודות בשבעת ימי המילואים צריכות היו להיעשות על

תולדות חיים

מכתבי עצה והדרכה בעבודת השי"ת בחיי היום יום

גישה חיובית של "ועשה טוב"!

עיקר מציאותם מזה שיוצאים במלחמת תנופה נגדם.

ענין מקביל להנ"ל - בחלוקים שבין תורת החסידות ותורת המוסר, שתורת החסידות מדגישה הענין של עשה טוב, שהעבודה המתמדה בקו של סור מרע - במדה ידועה נותנת אחיזה לרע. ואף על פי שעד שיקויים היעוד ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ הרי מוכרח גם עסק בקו דסור מרע, אבל כל כמה שאפשר להמנע מלעשות עסק זה המטרה והתוכן של רוב ימיו ותחת זה להתעסק בקו דעשה טוב, הרי זה משובח.

(אגרות קודש חפ"ז עמ' כ"ד)

תקוה בקו של "ועשה טוב"!

...נעם לי לקרות במכתבו האחרון אשר מרוצה מאד שזכה להיות בין התורמים וכו', ויהי רצון שגם בזה יקיים מאמר רז"ל מעלין בקודש, ובודאי אשר השי"ת ימלא הבטחתו כמאמר רז"ל כל המוסיף מוסיפין לו שהרי הודיעונו שמה שמצוה לישראל לעשות הוא עושה, ויהי רצון שגם בזה יהי חסיד ובמילא יעשה כדבר משנה (אבות פרק ה"א משנה י"ג) ד' מדות בנותני צדקה, הרוצה שיתן ויתנו אחרים חסיד.

ובזה להעיר שמה שמסיים בענין האמור, הלואי שיקיים בזה וחטאך בצדקה פרוק, אף שמתאימה תקוה זו לבעלי המוסר, גדולה מזה הורונו רבותנו נשיאנו, שאין להסתפק בהנ"ל, שהרי סוף סוף זהו בהקו דסור מרע, אלא שצריך להתפלל ולבקש ובתוקף גם בהקו דעשה טוב להמשיך ע"י הנ"ל אור וחיות וכח הן בגשמייות והן ברוחניות וק"ל...

(אגרות קודש חפ"ז עמ' ר"ב)

הגברת צד הטוב והאור

...בהנוגע לפועל, הרי מבואר בכ"מ בדא"ח [=דברי א-להים חיים, תורת החסידות] שלאחר חטא עץ הדעת כל הדברים והענינים מעורבים טוב ורע והעבודה על פי דרך החסידות היא להתעסק בהגברת צד הטוב והאור, שלכן יכול להיות זה בשמחה רבה (משא"כ בדרך המוסר שמדגישים הקו דסור מרע בעיקר שמביא לעצבות כו'), וגם ביחס לאנשים הרי צריך לנצל את הענינים הטובים והכשרונות שלהם ככל האפשרי, ואז אם בדרך ממילא או ע"י השתדלות קלה הענינים הלא טובים מתבטלים.

והוא הדין בנוגע לכל אחד המשתתף באחת העבודות במוסד... שעליו לתת את האפשרית לכל אחד משאר העובדים לנצל את כשרונותיהם לעוררם ולעודדם על זה אשר לאט לאט בטלים הענינים הבלתי רצויים אף אם היו מלפני זה.

...והרי כבר כתבתי מאז שכר נרחב ב... ודי להמציא לכל אחד סיפוקו בזה ובמה לנצל את הכשרונות שלו במילואם מבלי לנגוע בכבוד המדומה של חבריו ופשיטא שלא גם בכבוד האמיתי של חבריו, אלא שכלי מחזיק ברכה גם בכל הענינים הנ"ל הוא השלום וקירוב הלבבות.

(אגרות קודש ח"ט עמ' קכ"א)

מהי המטרה והתוכן של רוב החיים?

...יש כמה ענינים שכל מציאותם באה רק מזה שיוצאים במלחמה עליהם, שאלולא מלחמה זו היו נשכחים ובטלים מאליהם, כיון שאין להם תוכן ומציאות מצד עצמם. וכנראה שהוא הדין עם שיטת ה... שלמרות שיש להם הרבה כסף,

ידי משה דוקא, כי רק למשה היה באותה שעה דין "כהן" בשלימותו, וגם רק לו היה הכח לחנך את אהרן ובניו ולהכניסם בכהונה (ראה פרש"י טו, כב-כד). וכפי שהכתוב מדייק בתחילת הענין (כח, א): "וְאַתָּה הִקְרַב אֵלֶיךָ אֶת אֹהֶרֶן וְאֶת בְּנָיו אֲתוֹ מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִכְהֹנָו לִי" - שבכדי להעלות את אהרן ובניו "מתוך בני ישראל" ולרוממם למדרגת "כהנים" הרי זה ע"י ש"וְאַתָּה הִקְרַב אֵלֶיךָ", משה רבינו הוא שמקרב אותם להיות כהנים. ולכן כל הפעולות של החינוך בשבעת ימי המילואים שייכות דוקא למשה, ועד כדי כך שאפילו הטבילה של אהרן ובניו צריכה להיות על ידי משה דוקא - וכלשון הכתוב: "וְרַחֲצָתָ אוֹתָם בַּמִּים", כי בשעה זו עדיין אין אהרן ובניו "כהנים" ואי אפשר להם לעשות דבר בנוגע לכהונתם ללא פעולת משה.

ומכיון שכן, לומד רש"י, בהכרח לומר שגם הלבשת המכנסיים לאהרן ובניו נעשתה על ידי משה דוקא - כי לא יתכן שיהיה פרט בענין זה דבגדי כהונה שיעשו אהרן ובניו **בעצמם**, והכל מוכרח להיות ע"י משה.

ומה שטען הרמב"ן ש"המכנסיים שהם לכסות בשר הערוה היו הם לובשים אותם **בהצנע**", ואין מתאים הדבר שזה ייעשה ע"י משה - הרי יתירה מזו מצינו מפורש במקרא, שאפילו **הטבילה במים** של אהרן ובניו (כשהם ללא בגדים) היתה ע"י משה דוקא. וק"ל.

ה. אך מעתה יקשה לשיטת רש"י לאידך גיסא: מדוע בציווי על עשיית הבגדים ולבישתם, וכן כשמספרת התורה על קיום הציווי, לא נזכרו המכנסיים?

וצריך ליישב, שמכיון שסוף סוף עניינם של המכנסיים הוא כלשון הכתוב: "לכסות בשר ערוה", לכן אינם שייכים כ"כ לפעולת חינוך **ענין הכהונה** (וראה גור אריה פרשתנו כח, מ. ועוד), ולכן לא באו בסיפור הכתוב בפירוש.

וזה שבציווי הראשון והכללי אודות בגדי הכהונה באו המכנסיים לבסוף, **לאחר פיום הענין** - כבר ביארו המפרשים (ראב"ע. רשב"ם. חזקוני. ועוד - כח, ד), שהוא משום שאר הבגדים עשויים **"לכבוד ולתפארת"**, משא"כ המכנסיים.

[ויש להוסיף ולבאר בזה, שבשאר בגדי הכהונה החידוש הוא **בעצם עשייתם**, אולם בענין המכנסיים אין חידוש בעצם עשייתם, כיון שכבר למדנו - בסוף פרשת יתרו - בשלילת וחומר הענין של "גילוי ערוה" על המזבח ("ולא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עליו"), וממילא **פשיטא** שיש להכהנים מכנסיים ולובשים אותם; כל החידוש כאן הוא בצורת המכנסיים - (א) שיהיו עשויים מ"בד", (ב) ששיעורם הוא רק "ממתנים ועד ירכים" ולא יותר. והטעם לזה מובן, מכיון שכבר נצטוו לפני זה בכתנות שהיא בגד ארוך המכסה את הרגליים כו'. ויש להוסיף ולהאריך בענין זה, ועוד חזון למועד בעז"ה.]

בין "נגז" ל"מחוסר"

ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת
התמים (כח, ל) (רש"י)

א"י בגמ': "וארצה בו ואכבד (חגי א, ח), וקרינן ואכבדה, מאי שנא דמחוסר ה"א, אלו חמשה דברים שהיו בין מקדש ראשון למקדש שני, ואלו הן ארון כו' ואורים ותומים" (יומא כא, ב. וראה גם ירושלמי הוריות פ"ג ה"ב. שהש"ר ח, ט). ואילו במדרש (במדב"ר בהעלותך פט"ו, י, וכן בתנחומא בהעלותך ו) איתא "חמשה דברים שנגז, הארון והמנורה והאש ורוח הקודש והכרובים", אך לא נמנו האורים ותומים.

ויש לתווך ב' השיטות ע"פ מה שכתב הרמב"ם: "עשו בבית שני אורים ותומים כדי להשלים שמונה בגדים, ואע"פ שלא היו נשאלין בהם כו' מפני שלא היתה שם רוח הקודש" (הל' כלי המקדש פ"י ה"י. וראה גם הל' בית הבחירה רפ"ד), דע"פ שיטתו יש לומר שאין כאן דעות חלוקות אם האו"ת נגזו או לאו, אלא שבש"ס קאי על השא"ה באו"ת, ובמדרש על עצם מציאות האו"ת.

ומדויקים הדברים בלשון הש"ס והמדרש: במדרש הלשון הוא "נגז", היינו דחשיב דברים שנגזו לגמרי ולא היו שם כלל, ולכן לא נמנו האו"ת, שהיו במציאות גם בבית שני. משא"כ בש"ס הלשון הוא "מחוסר", שיכול להתפרש גם על דבר שנמצא אבל חסר משלימותו. ולכן חשיב גם האו"ת, שבאמת היו בגדר "חסרים", שחסרה שלימותם, כי לא היו נשאלין בהן. וק"ל.

אורים ותומים –
שם או אבנים?

ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת
התמים
הוא כתב שם המפורש שהי' נותנו בתוך כפלי החושן
(כח, ל. רש"י)

איתא בגמ': "כיצד שואלין [באורים ותומים], השואל פניו כלפי נשאל והנשאל פניו כלפי שכינה" (יומא עג, א). ופירש רש"י "כלפי שכינה - כלפי אורים ותומים ושם המפורש שבתוך החושן". אך הרמב"ם כתב: "עומד הכהן ופניו לפני הארון" (הל' כלי המקדש פ"י ה"א), והיינו שמפרש "כלפי שכינה" - כלפי הארון.

ויש לומר דאולי לשיטתיהו בפירוש "אורים ותומים", שלשית רש"י האו"ת הוא כתב שם המפורש שהי' נותנו בתוך כפלי החושן, אך בדעת הרמב"ם כתבו מפרשים שאבני החושן עצמן הם האורים ותומים (ראה באר שבע סוטה מח, א. מרכבת המשנה הל' ביהב"ח רפ"ד, ועוד). וכן מוכח ממה שכתב הרמב"ם בפירוש המשניות "ושמיר נחש חופר אבנים, ובו פתחו אורים ותומים" (סוטה פ"ט מ"ב), דמשמע שהאו"ת הם האבנים עצמן. וכן כתב הר"א בן הרמב"ם בפירושו על התורה "שהם (האו"ת) תוארים לאבנים", ומסתבר שהולך בשיטת אביו.

ועפ"ז מובן מה שפרש"י ש"כלפי שכינה" קאי על האורים ותומים, דכיון שלשיתו האו"ת הוא שם המפורש, יתכן לקרוא בשם "שכינה". אך לשיטת הרמב"ם דס"ל שאו"ת היינו אבני החושן, מובן שאין לקרוא בשם "שכינה", ולכן פירש "שכינה" כלפי הארון, וק"ל.

דהוא דין בהל"ת גופא כנ"ל בארוכה, היינו דההיתר כאן הוא דין בדיני כלאים, שנתגלה לנו מן התורה שמעולם לא נאמר איסור כלאים על בגדי כהונה. ולהכי ס"ל להראב"ד שאין היתר לבישת כלאים בבגדי כהונה תלוי בעשיית העבודה, דהא גבי בגדי כהונה מעיקרא לא נאמר האיסור דכלאים (אלא שזהו רק במקדש (כל' הראב"ד) ולא במדינה. וראה השקו"ט בשא"ג סו"ס ל). משא"כ הרמב"ם ס"ל כמבואר לעיל שהיתר בגדי כהונה שוה להיתר ציצית (כהדגשת לשונו), והיינו היתר ציצית הרגיל (הנזכר בש"ס) - שאינו גדר בהלאו אלא בהעשה לחוד. ולהכי סבר הרמב"ם דלא הותר אלא בשעת עבודה שאז איתא להעשה שידחנו ויתירו.

וא"כ י"ל דזהו גם טעם פלוגתת הרמב"ם והראב"ד אם רק באבנט הי' דין כלאים או גם בחשן ואפוד. לדעת הראב"ד שמעיקרא לא נאמר דין כלאים בבגדי כהונה, מסתברא יותר לרבות כלאים בבגדי כהונה (שגם בחשן ואפוד יש כלאים), להדגיש דכך ציוותה תורה מלכתחילה שכן צ"ל אופן עשיית בגדי כהונה; משא"כ לדעת הרמב"ם, שבעצם גם בבגדי כהונה נאמר איסור כלאים, אלא שנדחה (והותר) במקום מצות עשה, מסתברא יותר למעט הדיחוי וההיתר דאיסור כלאים ככל האפשרי, ולכן ס"ל להרמב"ם שגבי חשן ואפוד אין צריכים להתיר האיסור כי "היו קשים ואינם כלאים", ורק באבנט יש דין כלאים שהותרו בשעת עבודה.

חילול שבת כלל ועיקר, כי זהו כמו תנאי ודין בהלאו גופא שמלכתחילה אין הוא חל במקום שישנו לעשה. ועיי' ל' רש"י ברכות כ ע"א גבי מת מצוה לכהן: "דמעיקרא כשנכתב ל"ת דטומאה לא על מת מצוה נכתב". ובסגנון אחר: הקרבת הכבשים אין בה רק קיום העשה דתמיד (היינו שהעשה מתקיים ודוחה מפניו את הלאו, באופן של דיחוי או למעלה מזה באופן של התרה גמורה), אלא הדבר שייך גם לגדר הלאו גופי', דבנוגע להקרבת התמידין במקדש מלכתחילה לא נאמר, וזהו "בדיבור אחד נאמר", דהעשה הוא תנאי בתוך הלאו גופי'. ומעתה יש לחדש דזה גופא הוא חידוש המכילתא על המבואר ביבמות שם, דביבמות (וראה רש"י מנחות מ ע"א) ילפינן היתר כלאים בציצית מצד מה שסמכו זה לזה, ולכן יש לפרשו כדלעיל בארוכה - דהלאו קיים בפני עצמו ונאמר לחוד, ובא הכתוב לומר שמצות ציצית דחהו. וכפשטות לשון הש"ס דמהכא שמעינן הכלל דעשה דוחה את הל"ת. וזה בין לשיטת הרמב"ן שהוא בגדר דיחוי, ואפי' לשיטת ר"ת שהוא היתר גמור, כנ"ל. אמנם בדברי המכילתא נתחדש דמלכתחילה אין הלאו קיים בהנך דוכתי, ולא נאמר הלאו בפני עצמו תחילה מבלי שיהי' בו כבר העשה כתנאי מראשיתו.

ישו"ב י"ל דהראב"ד ס"ל דאף לדידן דקיי"ל בש"ס גבי כלאים בציצית דלא כבמכילתא, אלא שזהו דין בהעשה לחוד, מיהו הכא גבי בגדי כהונה ס"ל להראב"ד

יהודים של "חושן", של "אפור" ושל "מעיר"

מדוע הזהיר הכתוב פעמיים על חובת הכהן בלבישת בגדי הכהונה? / במה משתעשע הקב"ה? / מי הם בני ישראל שנרמזו בחושן ובאפור, ומי נרמזו במעיל? / ומדוע הזהיר הכהן במיוחד שלא יכנס למקדש ללא חושן אפור ומעיל? משמעות חובת הכניסה למקדש באפור, חושן ומעיל

לאחר ציווי השי"ת על אופן עשיית האפור, החושן והמעיל (פרשתנו כח, ו-לד), מסיים הכתוב (שם לה) "והי' על אהרן לשרת, ונשמע קולו בבואו אל הקדש לפני ה' ובצאתו, ולא ימות". הכהן נצטווה שלא יכנס אל המקדש ללא בגדים אלו, ו"אם יכנס מחוסר אחד מן הבגדים הללו חייב מיתה בידי שמים" (רש"י שם. והיינו, שאין האזהרה על המעיל בלבד דמיני' קאזיל, אלא על כל "אחד מן הבגדים הללו").

ובמפרשים (ראה רא"ם ושפ"ח על פסוק מג. ועוד) תמהו תמיהה גדולה:

לקמן (שם מג) לאחר שבא הציווי על עשיית שאר בגדי הכהונה, מצווה השי"ת שוב על חובת לבישת בגדי הכהונה: "והיו על אהרן ועל בניו בבואם אל אהל מועד, או בגשתם אל המזבח לשרת בקדש", ואף שם הזהיר הכתוב "ולא ישאו עון ומתו", והיינו, שמחוסר בגדים מחויב מיתה.

ולכאורה מכיוון שכבר הזהיר הכתוב למעלה על איסור הכניסה בלא בגדי כהונה, מדוע צריך הכתוב להזהיר על כך שוב?

בגדים המזכירים את בני ישראל

ותחילה יש לבאר את הצריכותא שבשני הציוויים על דרך הפשט [הובאה כאן תמצית הביאור, וראה בהרחבה במקור הדברים]:

הציווי הראשון מוסב על האפור, החושן והמעיל בלבד, שנצטוו על עשייתם בכתובים שלפני זה; ואילו הציווי השני בא לאחר פירוט כל שמונת בגדי הכהונה, והוא מוסב על כולם.

ובעיון בגוף הפסוקים נראה שבנוגע לאפור, החושן והמעיל – ישנו איסור על עצם הכניסה למקדש בלעדיהם, ואפילו אם נכנס ויצא ולא עבד בינתיים, הרי הוא חייב מיתה; ואילו בנוגע

לקראת שבת

יא

שום סברא בהלכות כלאים שלא ייאסר הדבר בציצית או במקדש.

אמנם מצינו דרך שלישית ומיוחדת לומר דההיתר אינו כלל דין בהעשה, אלא הוא דין בהמצות לא-תעשה גופא, והיא שי' הראב"ד, כמשי"ת. ובהקדים דהנה יש חילוק עיקרי בין כלאים בציצית וכלאים בבגדי כהונה, דגבי ציצית אשכחן בש"ס כנ"ל דאיכא ילפותא מיוחדת להיתר כלאים בציצית מסמיכות בקראי, משא"כ בבגדי כהונה ההיתר עולה מתוך שכן ציוותה תורה לעשות האבנט מצמר ופשתן (עיי' יומא ו ע"א ובמפרשים), ולהראב"ד פי' הדבר הוא לא שיש כאן לימוד שיצא מאיזה כתוב ובא להיתר כלאים בבגדי כהונה (אחר שהיו אסורים מצד גדרי דין כלאים), אלא דממה שצווה עלינו הכתוב לעשות הבגדים, נודע לנו בדרך מביא שמעולם לא הי' בזה איסור (כלאים), היינו שמלכתחילה כן הוא אופן קיום לבישת בגדי כהונה, שיש בהם כלאים.

וי"ל יסוד ודוגמא לזה ממה שמצינו במק"א שיטה כעין זו בכללות הדין דעשה דוחה ל"ת, דהנה ז"ל המכילתא (יתרו כ, ח) "מחללי' מות יומת, וביום השבת שני כבשים, שניהם בדיבור אחד נאמרו. ערות אשת אחיך, יכמה יבוא עלי', שניהם בדיבור אחד. לא תלבש שעטני וגדילים תעשה לך שניהם בדיבור אחד נאמרו מה שאי אפשר לאדם לומר כן כו", ומבואר במפרשים (ר"ן גאון שבת קלג, א. הליכות עולם הובא בשירי קרבן ירושלמי פ"ג ה"ח. ועוד), דההדגשה "שניהם בדיבור אחד" היא שבמקום שחל העשה אין הלאו בעולם כלל. וי"ל הפי' דכאשר מקריבין כבשים בשבת מלכתחילה אין כאן

האיסור בעינו כאן (ולהכי ס"ל לר"ל דלא נאמר אלא במקום שאא"פ, ואף אנו דלא קיי"ל כוותי' מ"מ נקטינן דאי"ז בגדר היתר גמור יותר מבכל התורה).

והנה על שי' הרמב"ם לאסור כלאים בבגדי כהונה שלא בשעת עבודה האריך השאגת ארי' סי' כט בקושיות מכל הש"ס, והמעין יווכח דקושיותיו הן כיון שפירש דלשי' הרמב"ם היתר הכלאים כאן דיחוי הוא ולא היתר גמור (ולכן אינו נדחה אלא מפני עבודה בפועל, ושלא בשעת עבודה חוזר הלאו וניעור), ועל זה הקשה בראיות שהותר הדבר לגמרי. ואכן בשו"ת צ"צ אור"ח סי' עא הביא כל קושיותיו ותירצן אחת לאחת ע"פ היסוד שקבע שם דאף להרמב"ם כלאים בבגדי כהונה אישתרי לגמרי (אלא שמ"מ ההיתר גופא הוא רק בעידן עבודה, ע"ש). ולכאורה יש לתלות הדברים בפלוגתא דלעיל גבי ציצית, דהא הרמב"ם גופי' כתב להדיא דההיתר הוא מצד מצות עשה (דעבודה) שהיא "בציצית" ודוחה הלאו דשעטני. וא"כ הגדרת ההיתר במקדש לשיטת הרמב"ם תהי' תלוי' בהגדרתו בציצית – אם דיחוי הוא או היתר גמור.

אולם, בין כך ובין כך, סו"ס שוים ב' האופנים דהיתר ודיחוי בזה שבשניהם זהו גדר ודין בהעשה, דחומרתו וכחו לדחות או להיתר הלאו, אבל אי"ז דין בדיני הלאו גופא להיות נדחה או מותר מפני העשה. היינו דלב' הסברות זהו דין בציצית ובעבודת מקדש שדוחים או מתירים כלאים, ולא דין בדיני כלאים שנדחה או לא נאמר כאן, דמהלכות כלאים הי' האיסור צריך לחול גם בהני דוכתי, ולא הוזכרה

פלוגתות הרמב"ם והראב"ד גבי כלאים בבגדי כהונה

יחקור בעומק גדר היתר כלאים בבגדי כהונה – אם הוא דין בעשה דעבודת מקדש או דין בהלאו דכלאים, ועפ"י יתלה מחלוקת הרמב"ם והראב"ד זו בזו

כתב הרמב"ם בסוף הל' כלאים "כהנים שלבשו בגדי כהונה שלא בשעת עבודה אפילו במקדש לוקין מפני האבנט שהוא כלאים, ולא הותרו בו אלא בשעת עבודה שהיא מצות עשה כציצית", והראב"ד השיג מהא דיומא סט ע"א "במקדש אפילו שלא בשעת עבודה מותר", ועוד השיג אמ"ש הרמב"ם דלוקין רק "מפני האבנט" – "אטו חשן ואפוד מי לית בהו כלאים". וברדב"ז בתי' הא' הסיק דאכן לשי' הרמב"ם לא הי' בהנך כלאים כיון שהיו "קשים" כו', ונמצאו כאן ב' פלוגתות: אי הותר שלא בשעת עבודה, ואי הי' כלאים גם בחשן ואפוד או רק באבנט.

וי"ף בדרך חידוש דב' פלוגתות אלו הא בהא תליא. ובהקדים ענין היתר כלאים בציצית [שדימהו הרמב"ם לעניינן], דגרסי' ביבמות ג: "אתי עשה ודחי לא תעשה . . . מגלן דדחי דכתיב לא תלבש שעטנז גדילים

תעשה לך (ודרשינן סמוכין ושרינן כלאים בציצית אלמא אתי עשה ודחי לא תעשה. רש"י), ואמר רבי אלעזר סמוכים מן התורה מנין כו'". ונחלקו ראשונים, דהתוס' מנחות כט: נקט דהיתר כלאים בציצית הוא אפי' בלילה דלאו זמן ציצית, דגמרי' התיר הכתוב כלאים ש' ציצית. אבל הרמב"ן ביבמות ד ע"א דן אי היתר כלאים בציצית הוא דלא כריש לקיש דס"ל (שם כ:): דעשה אינו דוחה לא תעשה כל זמן שאפשר לקיים שניהם, והרי בציצית יכול ליקח ציצית שאין בה כלאים, וכ' ע"ז י"ש שסובר דריש לקיש בעלמא איתמר אבל כלאים בציצית גמרי' הותר מסמוכין (והיינו שיטת תוס' הנ"ל) . . . ולא נהירא לי בשמעתין דהא מהכא גמרינן לכל התורה דאתי עשה ודחי לא תעשה", והסיק דאכן לכו"ע גם בציצית בגדר דיחוי הוא ולא היתר גמור, פירוש דאין עשה מתיר ומסלק לגמרי' האיסור מכאן אלא רק דוחה וגובר עליו אבל

לשאר הבגדים – חל האיסור רק על העבודה בלעדיהם, שלא ישרת במקדש ללא שמונת הבגדים, וכפי שמודגש בפסוק זה "והיו על אהרן . . . לשרת בקודש".

וטעם הדבר:

שאר בגדי הכהונה הם חלק מהכשרת הכהנים לעבודה, ועל כן, האזהרה אודות לבישת הבגדים היא רק על שעת העבודה, שאז צריכים הכהנים את הבגדים, בכדי שיכשירו לעבודת המקדש.

ובזה נתייחדו שלושת הבגדים חושן אפוד ומעיל, שנוסף על הכנת הכהן לעבודת המקדש, נפעל בכל אחד מהם עניין מיוחד המפורש בו, והוא נפעל על ידי עצם כניסת הכהן למקדש עם בגד זה.

על האפוד היו חקוקים שמות בני ישראל, בכדי ש"ונשא אהרן את שמותם לפני ה' על שתי כתפיו לזכרון" (שם יב). גם בחושן היו חקוקים שמות בני ישראל, וגם על ידו נעשה "ונשא אהרן את שמות בני ישראל בחשן המשפט על לבו בבואו אל הקדש לזכרון לפני ה' תמיד" (שם כט). וראה שם, ל). וכן במעיל, הי' עניין ועבודה מיוחדת, במה שנשמע קולו של הכהן "בבואו אל הקודש ובצאתו" (שם לה).

ומכיוון שבבגדים אלו נפעל עניין מיוחד בעצם הלבישה, הזכרת שמות בני ישראל ו"ונשמע קולו", לכן הוזהר אהרן לבל יכנס למקדש בלעדיהם, גם אם אינו עוסק בעבודת המקדש.

הקב"ה משתעשע בעצם מציאותם של בני ישראל

עד כאן נתבאר, שישנם שני עניינים אצל הכהן הגדול: א. עבודתו בקודש עם שמונת בגדי הכהונה. ב. עצם כניסתו לקודש עם החושן, האפוד והמעיל.

ומעתה יש לבאר את שני עניינים אלו על פי פנימיות העניינים ורוחניותם.

כללות עניינו של הכהן הגדול, הוא היותו שליח של כלל ישראל לקשר אותם עם השי"ת על ידי העבודה בבית המקדש, ובקשר זה גופא ישנם שני אופנים:

א. ישנו קשר בין קוב"ה וכנסת ישראל, שנעשה ע"י ידי עבודתם של בני ישראל בלימוד התורה וקיום מצוותי'. קשר זה נרמז בעבודתו של הכהן הגדול בבית המקדש: הכהן משמש את השי"ת בבית המקדש, ובני ישראל עוסקים ב"לשמש את קוני" (משנה סוף קדושין) בכל מקום שהם.

ב. יחד עם זאת, ישנו קשר בין בני ישראל להקב"ה גם מצד עצם היותם. בני ישראל הם בניו (או עבדיו) של השי"ת, גם כאשר אינם עוסקים בעבודת השם בפועל.

קשר זה מתבטא בכתוב "והייתם לי סגולה" (יתרו יט, ה):

סגולה היא "כלי יקר ואבנים טובות שהמלכים גונזים אותם" (פרש"י שם). והיינו, שהמלכים אינם נהנים מההשתמשות ב"סגולה", אלא היא מונחת בבית גנזיהם והם משתעשעים בעצם היותה ברשותם. וכך השי"ת משתעשע בעצם מציאותם של בני ישראל (ראה בארוכה לקוטי שיחות חכ"ד עמ' 162 ואילך).

וגם קשר זה נרמז בעבודת הכהן הגדול. הכהן הגדול נכנס לבית המקדש עם האפוד החושן והמעיל, ובזה הוא מזכיר "לזכרון לפני ה'", את התקשרותם העצמית של בני ישראל להקב"ה, שאינה תלויה בעבודתם. זכרון זה אינו נפעל על ידי עבודת הכהן, אלא על ידי עצם היותו בבית המקדש.

יהודים של "לב", של "כתפיים" ושל "רימונים"

הזכרת עצם מציאותם של בני ישראל לפני הקב"ה, היא על ידי שלושת הבגדים אפוד, חושן ומעיל דווקא, כי בשלושה אלו רמוזים שלושה סוגים שישנם בבני ישראל (וראה עוד במקור הדברים הע' 54):

על החושן והאפוד היו חקוקים שמות בני ישראל. "שמות" אלו רמוזים על אותו סוג בבני ישראל שרואים בגלוי בהנהגתם את "שם ישראל" שבהם. ולא זו בלבד, אלא ש"שם ישראל" זה חקוק אצלם בעומק.

ובזה גופא שני אופנים (ראה אור התורה פרשתנו עמ' א'תרסו ואילך):

חושן – ישנם יהודים שהפכו את רגשות הנפש הבהמית שלהם לקדושה, ואין הם חפצים אלא בקדושה ובעבודתו ית'. והם רמוזים בחושן המונח על לב אהרן, שכן הם הפכו לקדושה את המידות שבב"ב.

אפוד – אבני האפוד מונחות "על כתפות האפוד" שהן "על שתי כתפיו" של הכהן. דבר זה מורה על מי שרגשותיו נתונים עדיין לענייני העולם הזה הגשמי, אך הוא כופה ומכריח את עצמו לעובדו ית'. ועל כן מונח האפוד על כתפי אהרן, הרומזות על בחינת "אחור". אין זו עבודה פנימית שבה משנים את רגשות הנפש, אלא זו עבודה חיצונית, "בחינת אחוריים" של כפיית המידות הרעות ואי ציות לתאוות ורצונות הגוף (ראה תורה אור פרשתנו פד, ד).

מעיל – שני הסוגים הראשונים המה יהודים העוסקים בעבודה פנימית במוח ולב, איש איש לפי דרגתו ומעלתו. אמנם, ישנם מבני ישראל שאינם שייכים לעבודות אלו, אלא רק לקיום רצונו ית' במעשה בפועל. סוג זה של בני ישראל נרמז במעיל שעל שוליו היו רימונים. הרימון רומז על "ריקנים שבך", שאפילו הם "מלאין מצות כרמון" (ראה ערובין יט, א. סוף חגיגה. ועוד).

וכאשר נכנס אהרן אל הקודש הוא מזכיר לפני השי"ת את כל הסוגים שבבני ישראל, את הסוגים הנעלים שעובדים על רגשותיהם לפי דרגתם, וגם את הסוג הנחות הנרמז ברימונים שעל שולי המעיל.

ועל כך מזהיר הכתוב בריש פרשתנו, שלא יהיה הכהן להיכנס בלא "אחד מן הבגדים הללו". הזכרת בני ישראל לפני ה' בבית המקדש אפשרית רק אם היא כוללת את הזכרת כל בני ישראל, מגדולם ועד קטנם.

זכירת הקב"ה את בני ישראל אינה משום עבודתם ודרגותיהם, אלא מצד עצם מציאותם, כמבואר למעלה. וממילא בזכירה זו אי אפשר לחלק בין יהודי ליהודי, וכאשר מחלקים ח"ו – אזי נפגם כל עניין הזכירה [ומה שהזכירה נחלקת לשלושה סוגים בשלושה בגדים אלו, הוא לפי שיש להחדיד התקשרות זו גם בהנהגה בפועל של כל יהודי, ובעבודת היהודי בפועל יש חילוקים].

מדוע חגירת האבנט היא "כרך על גבי כרך"?

ואבנט תעשה מעשה רקם

האבנט כו' אורכו ל"ב אמה, מקיפו ומחזירו כרך על גבי כרך (כת, לט. רמב"ם הל' בלי המקדש סוף פ"ח)

יש לבאר תוכן ענין זה ע"פ פנימיות:

האבנט חלוק משאר בגדי כהונה: שאר בגדי הכהונה הם לבושים שעיקרם לכסות את האדם, כהבגדים שבועולם, אלא שנעשו באופן מיוחד להיותם "בגדי קודש" (כת, ב). האבנט, לעומתם, לא ה' נצרך בתורת לבוש, וכל ענינו הוא "הכון לקראת אלקיך ישראל" (עמוס ד, יב. וראה שבת י, רע"א. טושו"ע או"ח סצ"א).

והענין בעבודת האדם: שאר בגדי הכהונה מורים על פרטים שונים בעבודת האדם, בדוגמה לבגדים שכל אחד מהם מכסה חלק שונה של הגוף. האבנט, לעומתם, מורה על הביטול הכללי של האדם, שמוסר ונותן להקב"ה את כל מציאותו בהכינו את עצמו לעמוד לפני ה'.

ולכן דוקא האבנט עשוי באופן ש"מקיפו ומחזירו כרך ע"ג כרך", כמה וכמה פעמים – להורות שהביטול והמסירה והנתינה להקב"ה צריכים להיות בתכלית השלימות, ולכן אין להסתפק בכריכת האבנט פעם אחת, אלא "מקיפו ומחזירו כרך ע"ג כרך" עד שהמסירה והנתינה להקב"ה תהי' בתכלית השלימות.

היכן נרמזה בפרשתנו לידתו של משה?

ואתה תצוה (כו, ב)

כתב בספר "מאור עינים" (להר"ק רבי נחום מטשרנאביל זצוק"ל): "הנה חל סדר תצוה בשבוע שחל בה ז' אדר, הוא בחינת הסתלקות משה, ולכן לא נזכר שמו בסדר פ' זו, כי נסתלק משה".

ולכאורה צריך ביאור: הרי אמרו חז"ל "בשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד" (מגילה יג, ב), ולמה נקבע רמז בפרשתנו רק למיתתו של משה (כזה שלא נתפרש שמו), ולא ללידתו, שהיתה גם היא באותו זמן?

ויש לומר:

שם האדם אינו האדם עצמו, שהרי צורך האדם בשם הוא רק כדי שהזולת יוכל לדבר אתו ולקראו בשמו, אך האדם כשלעצמו אינו צריך לשם, ועצמותו של האדם היא למעלה משמו. ולכן כשהתינוק נולד אין לו עדיין שם, כי הלידה היא ביאת עצם מציאותו לעולם, שעצם מציאות האדם הוא למעלה משם.

והנה פרשתנו פותחת בתיבת "ואתה", המורה על עצם מהותו של משה שלמעלה משמו, וכלשון הכלי יקר (ריש פרשתנו) "ואתה היינו ממהות עצמותך". ונמצא שבפתיחת הפרשה בתיבה זו נרמזה לידתו של משה, שאז באה לעולם "מהות עצמותו" של משה, שלמעלה משמו.